

ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ

Τίτλος πρωτοτύπου: MERCIA'S TAKE, DANIEL WILES

Copyright © 2022 by Daniel Wiles

Originally published in the United Kingdom by Swift Press, 2022
All rights reserved including the rights of reproduction in whole
or in part in any form.

Published by arrangement with Swift Press via Randle Editorial & Literary
Consultancy

© Για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ, 2023
Εκδίδεται κατόπιν συμφωνίας με τους Swift Press
και Randle Editorial & Literary Consultancy

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή ή ανατύπωση μέρους ή του συνόλου
του βιβλίου σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη.

ISBN: 978-960-653-981-7

ΠΡΩΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ: ΜΑΡΤΙΟΣ 2023

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΣΕΙΡΑΣ:
Βάννα Κατσαρού

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
Έφη Τσιρώνη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:
Χρίστος Κυθρεώτης

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:
Ηλίας Σούφρας, Εκδόσεις Διόπτρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ
ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ

Αγ. Παρασκευής 40, 121 32 Περιστερί
Τηλ.: 210 380 52 28, Fax: 210 330 04 39

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ books & life
Σόλωνος 93-95, 106 78 Αθήνα, Τηλ.: 210 330 07 74

www.dioptra.gr
e-mail: sales@dioptra.gr • info@dioptra.gr

DANIEL WILES

ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΕΦΗ ΤΣΙΡΩΝΗ

Εκδόσεις Διόπτρα

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ	11
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑΣ	15
ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ	17
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	217
ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	221

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Στους Έλληνες αναγνώστες μου: σας ευχαριστώ που αγοράσατε το πρώτο μου μυθιστόρημα και που θα αφιερώσετε χρόνο από τη ζωή σας για να το διαβάσετε. Στην εποχή μας, φαίνεται πως γίνεται όλο και πιο δύσκολο να βρίσκουμε χρόνο για το οτιδήποτε, γεγονός που έχει μετατρέψει το διάβασμα στην απόλυτη πολυτέλεια. Αυτή η πάγια έλλειψη χρόνου κάνει πολύ πιο εύκολο για όλους μας να ακολουθούμε την πεπατημένη και να μένουμε στα οικεία και γνωστά. Προτιμούμε τους συγγραφείς που γνωρίζουμε και αγαπάμε, ξαναδιαβάζουμε μυθιστορήματα που ξέρουμε ότι θα μας εντυπωσιάσουν. Προσωπικά, δυσκολεύομαι να ανακαλύψω καινούριες φωνές. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, αντιμετωπίζω τη δική σας διάθεση για ανακάλυψη, εκδηλωμένη με την αγορά και την ανάγνωση του μυθιστορημάτος μου, με πραγματική, γνήσια ευγνωμοσύνη.

Το Γουόλσολ, ο τόπος στον οποίο διαδραματίζεται το μυθιστόρημα, είναι τμήμα της ευρύτερης περιοχής της Μπλακ

Κάντρι.* Εύστοχα ονομασμένη από την κουβέρτα του κάρβουνου που σκεπάζει τα χώματά της, η Μπλακ Κάντρι είναι διάσημη για τη μακρά βιομηχανική ιστορία της. Όσοι κατάγονται από εδώ εξακολουθούν ακόμα και σήμερα να νιώθουν την κληρονομιά της, τόσο στο τοπίο όσο και στην κουλτούρα της. Τούτο το μέρος θα μείνει για πάντα σημαδεμένο από την ιστορική ιδιότητά του ως επίκεντρο της βρετανικής Βιομηχανικής Επανάστασης. Μεγαλώνοντας, και αποκτώντας όλο και πιο έντονη συνείδηση αυτού του γεγονότος, άρχισα να κάνω έρευνες για την περιοχή και να συλλέγω δεδομένα, εικόνες και χρονολόγια γεγονότων και μεγάλων ιστορικών επιτευγμάτων. Ερωτεύτηκα τον κόσμο μέσα στον οποίο είχε γεννηθεί ο δικός μου.

Όσο περισσότερο ερευνούσα, τόσο περισσότερα έγραφα, κυρίως σύντομα κείμενα για το Γουόλσολ. Έγραψα πράγματα που δεν πρόκειται να βγουν ποτέ από το συρτάρι μου: ιστορίες για καρφάδες, ιστορίες για σιδεράδες, ποιήματα για εργάτες χυτηρίων σιδήρου – μέχρι και σκίτσα με μαουνιέρηδες σκάρωσα. Στο μεταξύ, εξακολουθούσα να συσσωρεύω κι άλλες πληροφορίες για τη ζωή τον 19ο αιώνα. Δεν άργησε να με τραβήξει η εξόρυξη του άνθρακα, το κυρίαρχο και πλέον χαρακτηριστικό αντικείμενο δραστηριότητας στην περιοχή, μια βιομηχανία με τα κατάλοιπα της οποίας εξακολουθούμε μέχρι και σήμερα να παλεύουμε. Το ανάγλυφο της Μαύρης Χώρας έχει σμιλευτεί από βουνά σκουριάς που κάποτε έφταναν σε ύψος τριάντα μέτρων. Τώρα δρόμοι έχουν φτιαχτεί από πάνω τους. Καινούριοι οικισμοί επίσης. Παρ' όλα αυτά, η γη άλλαξε για πάντα, κάτι που γίνεται πιο

---

* Κατά κυριολεξία, Μαύρη Χώρα. (Σ.τ.Μ.)

έντονα αισθητό στις δασώδεις και χορτολιβαδικές περιοχές, εκεί όπου κοιτάσματα άνθρακα υπάρχουν μέχρι και σήμερα. Μαύρες ουλές κηλιδώνουν το πράσινο της βλάστησης. Και δίπλα τους, τα κανάλια. Ανοιγμένα για έναν και μόνο λόγο: για να μεταφέρουν κάρβουνο και σίδηρο. Ολόκληρη η περιοχή σείστηκε συθέμελα και χαράχτηκε ανεξίτηλα από τη βιομηχανία του άνθρακα. Δεν άργησα να συνειδητοποιήσω ότι τα δεδομένα με καλούσαν να ασχοληθώ επειγόντως, και πολύ πιο εκτενώς, μαζί τους.

Έγραψα το μυθιστόρημα σε διάστημα δώδεκα μηνών. Είχα μόλις αρχίσει να παρακολουθώ ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα δημιουργικής γραφής στο πανεπιστήμιο Ιστ Άνγκλια του Ηνωμένου Βασιλείου. Έγραψα καμιά δεκαριά σελίδες και τις πήγα στο πρώτο μου εργαστήριο. Σ' εκείνη τη φάση, δεν είχα ιδέα για την πορεία της ιστορίας. Πλοκή δεν υπήρχε. Με την εξαίρεση της ιστορικής έρευνας των προηγούμενων χρόνων, δεν είχα τίποτ' άλλο εκτός από τους χαρακτήρες, το ένα και μοναδικό κίνητρο, και τον τόπο. Η έρευνα, όμως, αποδείχτηκε σωτήρια. Μέσα από αυτή ήρθαν καινούριες ανακαλύψεις, όπως η συχνότητα της παιδικής εργασίας και η καταστροφή του ανθρακωρυχείου Πέλσαλ Χολ, δύο εξαιρετικά σημαντικά στοιχεία που τελικά λειτούργησαν ως πυλώνες στην ανάπτυξη της ιστορίας.

Πολύ θα ήθελα να πω εδώ κάτι έξυπνο, του τύπου «κι ύστερα το βιβλίο γράφτηκε μόνο του», ή ότι το όλο πράγμα εμφανίστηκε στο μυαλό μου σαν «παραληρηματικό όνειρο», πολύ απλά, όμως, δεν θα ήταν αλήθεια. Πέρασα πάρα πολύ καιρό δουλεύοντας σε διαφορετικές προσεγγίσεις του βιβλίου, μελετώντας με προσοχή τα σχόλια των συμφοιτητών μου σε κάθε δεκασέλιδο στάδιο, και ξαναγράφοντας έπειτα το

όλο πράγμα. Το μυθιστόρημα μετασχηματίστηκε πολλές φορές, κάτι που μόνο καλό τού έκανε. Και τώρα εκδίδεται στα ελληνικά – αυτό το κάποτε μόνο δικό μου, τόσο ιδιωτικό πράγμα θα φτάσει στην άλλη άκρη της ηπείρου. Είναι κάτι για το οποίο είμαι απίστευτα περήφανος.

Το *Μερίδιο της γης* είναι γραμμένο με πολύ στιλιζαρισμένο τρόπο, εύχομαι και ελπίζω χωρίς α ξεπέραστες δυσκολίες στην απόδοση. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τη μεταφράστρια για τη σκληρή δουλειά της – χωρίς τη δημιουργία αυτής της εναλλακτικής μορφής του κειμένου μου, δεν θα είχατε πρόσβαση σε αυτό. Και το γεγονός ότι έχετε με χαροποιεί αφάνταστα. Πολύ απλά, τρελαίνομαι από τη χαρά μου όταν σκέφτομαι τις λέξεις μου στα χέρια σας! Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα προς την ολοκλήρωση του οποίου πορευόμουν εδώ και χρόνια. Είναι το απόγειο όλων των λογοτεχνικών εγχειρημάτων μου και του συνόλου των ερευνών μου πάνω στην ίδια μου την ιστορία, μια κληρονομιά τόσο πολύτιμη για μένα. Είναι το αποκορύφωμα των προσπαθειών μου.

Και τώρα, θέλω απλώς να σας πω ξανά ευχαριστώ, και να σας ευχηθώ να απολαύσετε την ανάγνωση. Ελπίζω να ταξιδέψετε. Ελπίζω, με κάποιο τρόπο, να συγκινηθείτε.

Daniel Wiles

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑΣ

Στο πρωτότυπο κείμενο, γίνεται ευρεία χρήση της διαλέκτου της Μπλακ Κάντρι στους διαλόγους. Η προσπάθεια απόδοσής της στα ελληνικά θα παρήγε ένα τεχνητό αποτέλεσμα. Κρίθηκε προτιμότερο να χρησιμοποιηθεί στους διαλόγους μια γλώσσα απλή, που αποδίδει στην ουσία της την κοφτή και ενίοτε τραχιά ομιλία των ηρώων.

ΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ο Μάικλ στεκόταν στον κλωβό. Ήταν περίπου τρία επί τρία. Δώδεκα ακόμα άντρες τον ακολούθησαν και στάθηκαν μαζί του. Στριμωχτά. Ο Μάικλ φορούσε ένα σταχτί βαμβακερό πουκάμισο που κάποτε ήταν άσπρο. Έξω από τον κλωβό, άντρες και γυναίκες κινούνταν στην αχανή θάλασσα της μαύρης γης, κατηφορίζοντας τα υψώματα και τα πρανή της, μπαινοβγαίνοντας στα κτίσματά της. Ο Μάικλ τους κοίταξε. Γυναίκες ξεθιλύκωναν και σήκωναν βαγονέτα με κάρβουνο από το πάνω μέρος του πηγαδιού για να τα διώξουν στη ράμπα. Ο γιγάντιος τροχός του ορυχείου ανάσαινε αργά και ασταμάτητα. Ο Μάικλ έστεκε όπως και όλοι οι άλλοι, σαν στρατιώτης με παγιδευμένα μάτια. Περιμένοντας.

Χειμώνας σε λίγο.

Χαμήλωσε το βλέμμα και κοίταξε τον άντρα που μιλούσε. Πελεκητής σαν κι εκείνον. Ήδη γυμνός από τη μέση και πάνω, με στέρνο γεμάτο ουλές που αυλάκωναν το μαυρισμένο από την καρβουνόσκονη δέρμα. Ασυνήθιστα μικροκαμωμένος. Με ασυνήθιστα μεγάλα χέρια. Ο Μάικλ τον αναγνώρισε.

Αν κατάλαβα καλά, εμείς οι δυο δουλεύουμε μαζί.

Πώς κι έτσι; είπε ο άλλος πελεκητής.

Δεν σου είπε ο Λόρενς;

Τι να μου πει; Δεν θέλω να μιλάω μ' αυτό το μουνί.

Καλύτερα να μη δαγκώνεις το χέρι που σε ταΐζει.

Απλώς δεν γουστάρω να του μιλάω. Αυτό είναι όλο.

Σμάρια γλάρων γελούσαν τραβώντας δυτικά. Καταμεσής της έκτασης του ορυχείου, η γιγάντια καμινάδα ξερνούσε καπνό στο μολυβί της καταιγίδας, φτιάχνοντας ένα σκέπαστρο που έμενε να αιωρείται. Πεθαμένα φύλλα από το γύρω δάσος σέρνονταν στο έδαφος σπρωγμένα από φθινοπωρινό άνεμο. Εδώ κι εκεί στη μαύρη γη, κίσσες και κοράκια. Πόσες από τις κίσσες σήμαιναν καλοτυχία;

Τι σου 'πε λοιπόν; ρώτησε ο συνάδελφος, σηκώνοντας το κεφάλι να τον κοιτάξει και χαμογελώντας με τα τελευταία λίγα δόντια του, το καθένα σε διαφορετική απόχρωση του καφετί.

Ότι πρέπει να ζευγαρωνόμαστε με κάποιον που μας μοιάζει. Κέιν σε λένε, ε;

Ναι.

Εμένα Μάικλ.

Όστε είσαι καινούριος.

Μμ.

Από πού;

Από το Μπράουνχιλς, είπε ο Μάικλ γυρίζοντας προς τον Κέιν, που εξακολουθούσε να τον κοιτάει με το στραβό χαμόγελό του στουμπωμένο με ταμπάκο. Τώρα το πρόσωπό του φαινόταν πιο καθαρά. Γύρω από το στόμα μια αραιή, σκοροφαγωμένη γενειάδα, βαμμένη με καρβουνόσκονη και λιγδιασμένη. Μια μύτη γελοιοδώς μικρή, σαν κουμπί

πουκαμίσου, και διαπεραστικά μάτια που σπίθιζαν με παράδοξα δυνατή λάμψη.

Η τεράστια σιδερένια αλυσίδα που κρατούσε τον κλωβό άρχισε να κινείται. Μηχανικά φρένα έτριξαν σαν κόκαλα δαχτύλων. Το κλουβί βυθίστηκε παίρνοντας μαζί τους ανθρακεργάτες. Οι πάντες άρχισαν να γδύνονται, μένοντας με τις σκελές τους και κρατώντας τα ρούχα σφιχτά στα λαγόνια τους. Η λάμψη από τα κεριά και τους φανούς ασφαλείας τρύπησε το μολυβί φως. Η κάψα τούς έλουσε αργά, απ' την κορφή ως τα νύχια.

Διοξείδιο του άνθρακα και άζωτο, ιδρώτας και κοπριά χτύπησαν τα ρουθούνια του Μάικλ. Οι φωνές των μεταφορέων και τα κοπανήματα των πελεκητών που χτυπάνε με τις αξίνες τους τα μέτωπα του κοιτάσματος. Καθώς η γη κατάπινε τον κλωβό στην κοιλιά της, ο Μάικλ σήκωσε το κεφάλι και είδε ένα παιδί να κοιτάζει από το χείλος του ορυχείου.

Τούτη η γη παίρνει τους εργάτες της από πολύ μικρούς. Ο Μάικλ έβλεπε τα παιδιά, αλλά του ήταν αδύνατον να συνηθίσει το θέαμα. Πώς θα μπορούσε. Υποτίθεται ότι τώρα ήταν παράνομο, υποτίθεται ότι το πράγμα είχε καλύτερες ψει. Φαινόταν όμως πως κάθε φορά που πατούσε το πόδι του σε τούτα εδώ τα χώματα του μόχθου υπήρχε ένα παιδί παραπάνω από την προηγούμενη. Ένα παιδί παραπάνω, και με τον καιρό ξεχνάς πως είναι παράνομο.

Το κλουβί πάτησε έδαφος. Βγήκαν όλοι. Οι εργάτες που έδιναν τη θέση τους στους πρωινούς ανέβλυσαν τεμπέλικα από τη λεκάνη αποστράγγισης και μπήκαν στον κλωβό. Ο χαρούμενος θόρυβος που τους συνόδευε, και που μόνο ως έξαψη του σχολάσματος μπορούσε να περιγραφεί,

έφυγε ανεβαίνοντας μαζί τους στο φρεάτιο. Και ο άνεμος είχε φύγει. Τώρα, αέρας βαλτωμένος και υγρός. Ο Μάικλ κοίταξε γύρω ενώ οι υπόλοιποι άντρες μιλούσαν με τον εργοταξίαρχη.

Ο πέντε είναι ο δικός μας, φώναξε ο Κέιν.

Άφησαν τα ρούχα τους σε κουβάδες στο δάπεδο της λεκάνης, πήραν λάμπες ασφαλείας και τράβηξαν για την κεντρική στοά και τους θαλάμους τους. Αμέσως έπεσαν πάνω σ' ένα μικρό αγόρι ζωσμένο με σιδερένιες αλυσίδες. Το παιδί τραβούσε ένα μικρό βαγονέτο φορτωμένο κάρβουνο κατά μήκος ενός στενού διαδρόμου με ράγες. Το δέρμα του ήταν πληγιασμένο εκεί που τρίβονταν οι αλυσίδες. Ο μικρός σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τους άντρες. Οι άντρες παραμέρισαν. Ο μικρός συνέχισε.

Ο Μάικλ τον ξανακοίταξε και πρόσεξε στο σώμα του γυαλιστερές φλύκταινες που αιμορραγούσαν στο κέντρο τους. Το παιδί μόρφαζε από πόνο σε κάθε βήμα. Το μοναδικό αμαύριστο κομμάτι του προσώπου του ήταν οι γραμμές γύρω απ' τα μάτια. Γονάτισε κι έβγαλε αργά τις αλυσίδες. Οι κρίκοι χτύπησαν μεταξύ τους και κροτάλισαν προτού πέσουν στο έδαφος μ' έναν υπόκωφο γδούπο. Ο Μάικλ πλησίασε τον εργοταξίαρχη, που είχε βγάλει τη βίτσα του κι είχε αρχίσει να χτυπάει τον μικρό.

Άσ' τον ήσυχο, είπε ο Μάικλ.

Ο εργοταξίαρχης τον κοίταξε από το πάνω μέρος της κεντρικής στοάς, σχεδόν ένα μέτρο ψηλότερά του. Ο Κέιν σκούνησε τον Μάικλ. Πάμε, είπε.

Μέσα στο πλήθος των ανθρακωρύχων, η σκούρα φιγούρα του εργοταξίαρχη ήταν στραμμένη καρφί πάνω του.

Το κεντρικό ορυχείο ήταν μεγαλούτσικο, και στην πέρα

μεριά κανάλια οδηγούσαν σε διαφορετικούς θαλάμους. Το έδαφος ήταν πλημμυρισμένο από βαθύ μαύρο νερό με φωτεινά σχήματα μέσα του, τους αντικατοπτρισμούς από τις αναμμένες λάμπες ασφαλείας. Τα σχήματα κινούνταν και χόρευαν. Ξύλινα δοκάρια, τα υποστύλωματα της οροφής, εξαφανίζονταν στα βάθη του νερού. Οι άντρες πλατσούριζαν αγνοώντας τη σκοτεινιά και τον λερό αφρό που βερνίκωνε την επιφάνεια. Το ίδιο έκαναν και ο Κέιν με τον Μάικλ.

Προσπέρασαν την τρεμάμενη φωτιά ενός κλιβάνου στον πάτο του φρεατίου εξαερισμού, του αγωγού που ανέβαζε το συνονθύλευμα από τα βρομερά αέρια και τις οσμές του ορυχείου στην επιφάνεια.

Δύο αγόρια αναδύθηκαν μέσα από μια μικρή τρύπα αερισμού. Δεν έμοιαζαν με ανθρώπινα όντα – θύμιζαν περισσότερο τυφλά, καραφλά τρωκτικά που ξετρύπωναν απ' το χώμα αναζητώντας απομεινάρια κεριών.

Αυτό ο Μάικλ το είχε ξαναδεί – ήταν πριν από δεκαπέντε χρόνια. Ένας μεγάλος είχε έρθει να τον πάρει μετά τα μεσάνυχτα και ο Μάικλ δούλεψε μέχρι να δύσει ο ήλιος. Βλέποντας το σκοτάδι. Βλέποντας το τίποτα. Τον χειμώνα, περνούσαν μήνες δίχως να νιώσει τον ήλιο στο πρόσωπό του. Τα παιδιά, όμως, πάντοτε προτιμούσαν αυτή τη δουλειά από τα βαγονέτα. Ήταν τρομακτική και επικίνδυνη, χωρίς όμως τον πόνο από τις σιδερένιες αλυσίδες που πλήγιαζαν το δέρμα σου, χωρίς τα παράξενα σχήματα που χόρευαν σαν κίτρινες σκιές στα τοιχώματα. Χωρίς τους θυμωμένους άντρες. Την οδύνη. Την κούραση. Τον φόβο της βίτσας του εργοταξιάρχη.

Έβγαλε από την τσέπη του παντελονιού του ένα κερί, το άναψε με τη λάμπα του και το έδωσε στο παιδί. Όταν εκείνο

το πήρε, ο Μάικλ συνειδητοποίησε ότι ήταν κορίτσι. Είχε δεχτεί το κερί σαν ντροπαλό σκιουράκι που έπαιρνε έναν καρπό. Τα δύο παιδιά, ολόγυμνα, κράτησαν μαζί το κερί, με μεγάλη προσοχή. Ήταν σαν να προσεύχονταν σ' αυτό. Η φλόγα φώτισε τα σβησμένα από την καρβουνόσκηνη πρόσωπά τους. Ήδη το κερί έσταζε στα χέρια τους κι έτρεχε στους καρπούς τους. Τα δυο μικρά ξανατρύπωσαν στη φλέβα του ορυχείου. Ο Μάικλ μπήκε στις αρτηρίες του.

Από εκεί, το ορυχείο διακλαδιζόταν προς τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις. Η κάθε αρτηρία είχε μονάχα όσο χώρο χρειαζόταν για να περπατάει ένας άντρας κουκουβισμένος. Ο Μάικλ ήταν ψηλός και δυσκολευόταν να χωρέσει. Το ιδρωμένο σώμα γδερνόταν στα τραχιά τοιχώματα. Ο Κέιν προχωρούσε στη στοά με ευκολία. Μέσα σ' αυτούς τους τοίχους λαγούμιζαν μίτοι από γκρίζα σκουλήκια.

Σε κάθε θάλαμο, το ορυχείο άνοιγε και λίγο περισσότερο στα σημεία όπου οι εργάτες δούλευαν ήδη τις αξίνες τους. Η χλαπαταγή απότομων χτυπημάτων. Ο Μάικλ τους φώναξε όταν, σηκώνοντας με φόρα τις αξίνες τους, παραλίγο να τον χτυπήσουν. Ένας από αυτούς που δούλευαν στον θάλαμο τρία γύρισε και τον κοίταξε καλά καλά. Ήταν καραφλός, φαινόταν γύρω στα πενήντα, και ουλές από κάψιμο κάλυπταν το μεγαλύτερο μέρος του προσώπου του. Ένα πρόσωπο τερατώδες, κενό, ανέκφραστο.

Όταν ο Μάικλ έφτασε στον θάλαμο πέντε, ο Κέιν είχε πιάσει ήδη δουλειά. Ακόμη ο θάλαμος ήταν σχεδόν κλειστός, το κοίτασμα σχεδόν ατόφιο. Ούτε δυο μέτρα δεν τους χώριζαν από τη στοά. Ο Μάικλ ακούμπησε τη λάμπα του κάτω, γονάτισε, έβγαλε τη μια μπότα και την κούνησε

αδειάζοντας το νερό από μέσα, κι αφού έκανε το ίδιο και με την άλλη, σήκωσε την αξίνα και την κοπάνησε στο μέτωπο του άνθρακα. Από εκείνη τη στιγμή και μετά, οι δυο άντρες μιλούσαν ανάμεσα σε χτυπήματα.

Γιατί το 'κανες αυτό; είπε ο Κέιν.

Ποιο;

Με τον πισιρικά.

Μικρό παιδί είναι.

Αλλά όχι δικό σου πρόβλημα.

Έχεις παιδιά;

Καμιά απάντηση. Ο Μάικλ του έριξε μια λοξή ματιά καθώς χτυπούσαν κι οι δυο το μέτωπο με σταθερό ρυθμό.

Ο μικρός έχει την επιλογή να δουλέψει στο ορυχείο, είπε ο Κέιν.

Δεν το ξέρουμε αυτό.

Εδώ κάτω δουλεύει κι ο δικός σου;

Είναι πολύ μικρός ακόμη. Αλλά δεν τον θέλω εδώ. Γι' αυτό δουλεύω σε δύο ορυχεία τώρα, για να μπορέσει να πάει σχολείο.

Πόσο είναι;

Έξι.

Οπότε δουλεύεις ακόμη στο Μπράουνχιλς, ε;

Ναι.

Πελεκητής;

Μεταφορά κυρίως.

Ο Κέιν σταμάτησε. Το καλαιοσκόπιο του φωτός από τη λάμπα ασφαλείας, πορτοκαλοκόκκινο σαν σαγκουίνι, φώτισε τα μεγάλα μαύρα μάτια του. Ε, τότε, δεν ξέρω αν έχεις περισσότερο μυαλό από έναν βλάκα, είπε.

Μερικές ώρες από το ξεκίνημα της βάρδιας. Άδεια βαγονέτα σπρώχνονταν προς τους θαλάμους πάνω στις ράγες της κεντρικής στοάς. Οι ανθρακεργάτες φόρτωναν μόνο τα καλά κομμάτια ορυκτού. Τη φύρα, αυτά που ξεκολλούσαν με την εξόρυξη κι ήταν μικρά, λεπτά και κοφτερά σαν θραύσματα σχιστόλιθου, τα σάρωναν και τα φυλούσαν, για να γεμίσουν το δικό τους βαγονέτο στο τέλος της βάρδιας.

Όταν το βαγονέτο του θαλάμου τους γέμιζε με καλό κάρβουνο, ένα από τα αγόρια το ζευόταν και το 'σερνε στις ράγες. Ο Μάικλ κοίταζε κάθε φορά τις αλυσίδες να σφίγγουν γύρω από το παιδί και κουνούσε το κεφάλι. Ο Κέιν δεν σταματούσε να πελεκάει.

Στο ορυχείο, τα πάντα δούλευαν σαν καλοκουρδισμένο μηχανήμα. Το τραγούδι των πελεκητών ενωνόταν με τις μελωδίες των μεταφορέων και τις δαιμονισμένες φωνές του εργοταξιάρχη. Αραιά και πού, οι άντρες σταματούσαν για διάλειμμα, κι αν είχαν την οικονομική δυνατότητα για κολατσιό, το έβγαζαν και το έτρωγαν.

Συνήθως, ήταν ένα σάντουιτς. Αυτό έτρωγαν, αν υπήρχε, χρησιμοποιώντας για κάθισμα τα δοκάρια κι ακουμπώντας την πλάτη στο μέτωπο της εκσκαφής. Απ' αυτόν τον ίδιο τοίχο έβγαζαν τα λεφτά τους, πάνω σ' αυτόν κατουρούσαν, αυτόν έβριζαν όταν τους πετούσε σύννεφα καπνιάς, αλλά κι όταν τους έφτυνε με καρβουνόσκονη που κολλούσε στα λαρύγγια κι έφερνε άσχημες κρίσεις βήχα.

Ο βήχας ήταν σύμπτωμα της δουλειάς. Άπαξ και η καρβουνόσκονη τρύπωνε μέσα σου, δεν έφευγε με τίποτα. Να χειροτέρευε ναι, να καλυτέρευε αποκλειόταν. Το μόνο

που μπορούσες να κάνεις ήταν να την κρατάς όσο πιο μακριά γινόταν.

Ο Μάικλ δεν είπε τίποτ' άλλο στον Κέιν. Οι δυο τους κάθισαν αμίλητοι για πέντε λεπτά, μασουλώντας τα κομμάτια του ψωμιού τους. Ρουφώντας τη μύτη τους. Βήχοντας. Ξύνοντας τα κεφάλια τους.

Η βάρδια του Μάικλ είχε τελειώσει. Μαζί με άλλους άντρες και γυναίκες, φορτώθηκε πίσω ξανά στο κλουβί, που τον έφτυσε έξω. Η πρώτη στάση του ήταν το γραφείο του ζυγιστή.

Ξύλινα δοκάρια κρατούσαν όρθιο ένα μικρό καλύβι που δεν ήταν χτισμένο με γνώμονα την άνεση. Ο ζυγιστής καθισμένος σ' ένα γραφείο, με μια λάμπα, και με τα βιβλία του. Ζύγιζε τα τελευταία λίγα βαγονέτα, με τ' απομεινάρια της αδύναμης μέρας ακόμη γαντζωμένα στο δωμάτιο.

Οι άντρες μπήκαν στην ουρά για την πληρωμή τους. Όταν έφτασε η σειρά του ζευγαριού του θαλάμου πέντε, ο Κέιν κοίταξε την επιταγή και γρύλισε.

Τι σκατά είναι αυτό; φώναξε.

Κάτω από το φως της λάμπας, ο ζυγιστής καθόταν καμπουριασμένος στο γραφείο του. Κοίταξε λοξά τον Κέιν, ανασηκώνοντας ταυτόχρονα τους ώμους και καμπουριάζοντας κι άλλο. Όχι πάλι, είπε.

Πέντε βαγονέτα βγάλαμε σήμερα.

Εγώ απλώς τα ζυγίζω και τα σημειώνω. Ξεχνάς ότι εσείς με ψηφίσατε γι' αυτή τη δουλειά;

Ο Κέιν γέλασε. Εγώ δεν σε ψηφίσα για τίποτα.